

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 18. decembra 2014*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Charta základných práv Európskej únie — Článok 19 ods. 2 a článok 47 — Smernica 2004/83/ES — Minimálne ustanovenia pre priznanie postavenia utečenca alebo osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu — Osoba oprávnená na doplnkovú ochranu — Článok 15 písm. b) — Týranie alebo neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo sankcie uložené žiadateľovi v jeho krajine pôvodu — Článok 3 — Výhodnejšie normy — Žiadateľ, ktorý trpí vážnou chorobou — Neexistencia primeranej liečby v krajine pôvodu — Smernica 2008/115/ES — Vrátenie neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín — Článok 13 — Opravný prostriedok s odkladným účinkom — Článok 14 — Záruky v období pred návratom — Základné potreby“

Vo veci C-562/13,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour du travail de Bruxelles (Belgicko) z 25. októbra 2013 a doručený Súdnemu dvoru 31. októbra 2013, ktorý súvisí s konaním:

Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve

proti

Moussovi Abdidovi,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, podpredseda K. Lenaerts, predsedovia komôr M. Ilešič, L. Bay Larsen (spravodajca), T. von Danwitz, J.-C. Bonichot a K. Jürimäe, sudcovia A. Rosas, E. Juhász, A. Arabadžiev, C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, M. Berger a A. Prechal,

generálny advokát: Y. Bot,

tajomník: V. Tourrès, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 24. júna 2014,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve, v zastúpení: V. Vander Geeten, avocat,

— M. Abdida, v zastúpení: O. Stein, avocat,

* Jazyk konania: francúzština.

- belgická vláda, v zastúpení: C. Pochet a T. Materne, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci J.-J. Masquelin, D. Matray, J. Matray, C. Piront a N. Schynts, avocats,
 - francúzska vláda, v zastúpení: F.-X. Bréchet a D. Colas, splnomocnení zástupcovia,
 - vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: C. Banner, barrister,
 - Európska komisia, v zastúpení: M. Condou-Durande a R. Troosters, splnomocnení zástupcovia,
- po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 4. septembra 2014,
vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu smernice Rady 2003/9/ES z 27. januára 2003, ktorou sa ustanovujú minimálne normy pre prijímanie žiadateľov o azyl (Ú. v. EÚ L 31, s. 18; Mim. vyd. 19/006, s. 101), smernice 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 304, s. 12; Mim. vyd. 19/007, s. 96), smernice Rady 2005/85/ES z 1. decembra 2005 o minimálnych štandardoch pre konanie v členských štátoch o priznávaní a odnímaní postavenia utečenca (Ú. v. EÚ L 326, s. 13), ako aj článkov 1 až 4, článku 19 ods. 2 a článkov 20, 21 a 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).
- 2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi Centre public d’action sociale d’Ottignies-Louvain-la-Neuve (Verejné centrum sociálnej pomoci v Ottignies-Louvain-la-Neuve) (ďalej len „CPAS“) a pánom Abdidom, nigerským štátnym príslušníkom, z dôvodu rozhodnutia o zastavení poskytovania sociálnej pomoci, ktoré tento orgán voči nemu prijal.

Právny rámec

Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

- 3 Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaný v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDLP“), vo svojom článku 3 nazvanom „Zákaz mučenia“ stanovuje:
„Nikoho nemožno mučiť ani podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.“
- 4 Článok 13 tohto dohovoru znie:
„Každý, koho práva a slobody priznané týmto Dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.“

Právo Únie

Smernica 2003/9

- 5 Článok 3 smernice 2003/9, nazvaný „Rozsah pôsobnosti“, stanovuje:

„Táto smernica sa vzťahuje na štátnych príslušníkov tretích krajín a osoby bez štátnej príslušnosti, ktoré podali žiadosť o azyl na hraničnom priechode alebo na území členského štátu, pokiaľ môžu zostať na jeho území ako žiadatelia o azyl...

...

4. Členské štáty sa môžu rozhodnúť uplatňovať túto smernicu v súvislosti s postupmi rozhodovaní o žiadostiach o iné druhy ochrany, ako je ochrana vyplývajúca z... dohovoru (o právnom postavení utečencov podpísanom v Ženeve 28. júla 1951 [Zbierka zmlúv Spojených národov, zv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)]), pre štátnych príslušníkov tretích krajín alebo pre osoby bez štátnej príslušnosti, ktoré sa nepovažujú za utečencov.“

Smernica 2004/83

- 6 Článok 1 smernice 2004/83 s názvom „Predmet a rozsah“ uvádza:

„Účelom tejto smernice je stanoviť minimálne ustanovenia pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo ako osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu a obsah poskytovanej ochrany.“

- 7 Článok 2 písm. c), e) a g) tejto smernice stanovuje:

„Na účely tejto smernice:

...

c) „utečenec“ znamená štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý kvôli oprávnenej obave pred prenasledovaním z rasových, náboženských dôvodov, dôvodov štátnej príslušnosti, politických dôvodov, z dôvodu zastávania určitého politického názoru alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine, nemôže prijať alebo v dôsledku uvedených obáv odmieta ochranu tejto krajiny...

...

e) „osoba oprávnená na doplnkovú ochranu“ znamená štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osobu bez štátneho občianstva, ktorá nie je oprávnená ako utečenec, ale vzhľadom, ku ktorej [ktorá nespĺňa predpoklady na priznanie postavenia utečenca, ale vo vzťahu ku ktorej – *neoficiálny preklad*] boli preukázané podstatné dôvody domnievať sa, že dotknutá osoba v prípade, ak by bola vrátená do svojej krajiny pôvodu alebo v prípade osoby bez štátneho občianstva do krajiny svojho doterajšieho pobytu, čelila by reálnemu riziku utrpenia vážneho bezprávia, ako je definované v článku 15... a nemôže prijať alebo v dôsledku takéhoto rizika odmieta ochranu tejto krajiny;

...

g) ‚žiadosť o medzinárodnú ochranu‘ znamená požiadavku vykonanú štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátneho občianstva o ochranu od členského štátu, o ktor[ej] sa predpokladá, že požaduje postavenie utečenca alebo postavenie doplnkovej ochrany, a ktorý [pričom žiadateľ – *neoficiálny preklad*] výslovne nepožaduje iný druh ochrany, mimo rozsahu tejto smernice, ktorý môže byť požadovaný osobitne“.

8 Článok 3 uvedenej smernice spresňuje:

„Členské štáty môžu zaviesť alebo zachovávať výhodnejšie normy pre určovanie, kto je oprávnený ako utečenec alebo ako osoba oprávnená na doplnkovú ochranu a pre určenie obsahu medzinárodnej ochrany, pokiaľ sú tieto normy zlučiteľné s touto smernicou.“

9 Článok 15 smernice 2004/83 uvedený v jej kapitole V s názvom „Oprávnenie na doplnkovú ochranu“ uvádza pod nadpisom „Vážne bezprávie“:

„Vážne bezprávie pozostáva z:

- a) z trestu smrti alebo popravy, alebo
- b) mučenia alebo neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo potrestania žiadateľa v krajine pôvodu alebo
- c) vážneho a individuálneho ohrozenia života občana alebo osoby z dôvodu nediskriminačného násillia [ohrozenia života alebo osoby civilistu na základe neselektívneho násillia – *neoficiálny preklad*] v situáciách medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu.“

Smernica 2005/85

10 Článok 3 smernice 2005/85 nazvaný „Rozsah pôsobnosti“ znie:

„1. Táto smernica sa uplatňuje na všetky žiadosti o azyl podané na území členských štátov, vrátane hraníc a tranzitných zón, a na odňatie postavenia utečenca.

...

3. Ak členské štáty použijú alebo zavedú konanie, v ktorom sa skúma žiadosť o azyl ako žiadosť na základe... dohovoru [o právnom postavení utečencov podpísanom v Ženeve 28. júla 1951] a aj ako žiadosť o iný druh medzinárodnej ochrany za okolností, vymedzených článkom 15 smernice 2004/83/ES, počas celého tohto konania uplatňujú túto smernicu.

4. Okrem toho sa členské štáty môžu rozhodnúť uplatňovať túto smernicu v konaniach pri rozhodovaní o žiadostiach o akýkoľvek druh medzinárodnej ochrany.“

Smernica 2008/115/ES

11 Odôvodnenia 2 a 12 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území (Ú. v. EÚ L 348, s. 98), znejú:

„(2) Európska rada na zasadnutí 4. a 5. novembra 2004 v Bruseli vyzvala na zavedenie účinnej politiky odsunu a repatriácie založenej na spoločných normách pre osoby, ktoré majú byť vrátené humánnym spôsobom pri úplnom rešpektovaní ich ľudských práv a dôstojnosti.

...

(12) Mala by sa riešiť situácia štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členského štátu, ale ešte nemôžu byť odsunutí. Zabezpečenie ich základných potrieb by sa malo vymedziť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi. ...“

12 Článok 3 bod 4 tejto smernice uvádza:

„Na účely tejto smernice:

...

4) ‚rozhodnutie o návrate‘ je správne alebo súdne rozhodnutie, alebo akt, ktorým sa ustanovuje alebo vyhlasuje, že štátny príslušník tretej krajiny sa zdržiava na území neoprávnene a ktorým sa ukladá alebo ustanovuje povinnosť návratu“.

13 Článok 5 uvedenej smernice stanovuje:

„Pri vykonávaní tejto smernice členské štáty zoberú náležite do úvahy:

...

c) zdravotný stav dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny,
a dodržiavajú zásadu zákazu vyhostenia alebo vrátenia.“

14 Článok 9 smernice 2008/115 nazvaný „Odklad odsunu“ stanovuje v odseku 1:

„Členské štáty odložia odsun:

- a) ak by sa ním porušila zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia alebo
- b) počas trvania pozastavenia udeleného [odkladného účinku priznaného – *neoficiálny preklad*] v súlade s článkom 13 ods. 2.“

15 Článok 12 uvedenej smernice stanovuje vo svojom odseku 1:

„Rozhodnutia o návrate, rozhodnutia o zákaze vstupu, ak sa vydali a rozhodnutia o odsune sa vydávajú písomne, pričom sa v nich uvádzajú skutkové a právne dôvody, ako aj informácie o dostupných opravných prostriedkoch.

...“

16 Článok 13 tej istej smernice v odsekoch 1 a 2 stanovuje:

„1. Dotknutému štátnemu príslušníkovi tretej krajiny sa poskytne účinný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje príslušný súdny alebo správny orgán, alebo príslušný orgán zložený z členov, ktorí sú nestranní a majú zaručenú nezávislosť, na odvolanie sa proti rozhodnutiam vzťahujúcim sa na návrat uvedeným v článku 12 ods. 1 alebo na ich preskúmanie.

2. Orgán uvedený v odseku 1 má právomoc preskúmať rozhodnutia vzťahujúce sa na návrat uvedené v článku 12 ods. 1 vrátane možnosti dočasného pozastavenia ich výkonu, pokiaľ sa dočasné pozastavenie výkonu už neuplatňuje na základe vnútroštátnych právnych predpisov.“

17 Článok 14 smernice 2008/115 v odseku 1 spresňuje:

„S výnimkou situácie uvedenej v článkoch 16 a 17 členské štáty zabezpečia, aby sa vo vzťahu k štátnym príslušníkom tretích krajín počas lehoty na dobrovoľný odchod poskytnutej v súlade s článkom 7 a v období, na ktoré sa odložil odsun v súlade s článkom 9, v čo najväčšej miere zohľadnili tieto zásady:

...

b) poskytovanie urgentnej zdravotnej starostlivosti a základnej liečby,

...“

Belgické právo

18 Článok 9b zákona z 15. decembra 1980 o vstupe na územie, pobyte, usídlení a vyhostení cudzincov, v znení uplatniteľnom na skutkové okolnosti veci samej (loi sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers) (ďalej len „zákon z 15. decembra 1980“) vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Cudzinec zdržiavajúci sa v Belgicku, ktorý preukáže svoju totožnosť v súlade s odsekom 2 a ktorý trpí ochorením vyvolávajúcim reálne riziko ohrozenia jeho života alebo fyzickej integrity alebo reálne riziko neľudského či ponižujúceho zaobchádzania, môže, pokiaľ neexistuje nijaká primeraná liečba v jeho krajine pôvodu alebo v krajine, kde sa zdržiava, požiadať, aby mu minister alebo ním poverená osoba udelili povolenie na pobyt v Belgickom kráľovstve.“

19 Článok 48/4 zákona z 15. decembra 1980 znie:

„1. Postavenie vyplývajúce z poskytnutia doplnkovej ochrany sa priznáva cudzincovi, ktorého nemožno považovať za utečenca, na ktorého sa nevzťahuje článok 9b a vo vzťahu ku ktorému existujú vážne dôvody domnievať sa, že ak by bol vrátený do krajiny svojho pôvodu, alebo v prípade osoby bez štátneho občianstva do krajiny, v ktorej mala obvyklé bydlisko, vystavil by sa reálnemu riziku vážneho bezprávia uvedeného v odseku 2, a ktorý sa nemôže alebo vzhľadom na toto riziko sa odmieta domáhať ochrany tejto krajiny, a to za predpokladu, že sa na neho nebudú vzťahovať dôvody vylúčenia uvedené v článku 55/4.

2. Za závažné bezprávie sa považuje:

a) trest smrti alebo popravu, alebo

b) mučenie alebo neľudské či ponižujúce zaobchádzanie alebo potrestanie žiadateľa v jeho krajine pôvodu, alebo

c) vážne ohrozenie života alebo osoby civilistu na základe neselektívneho násillia v situáciách medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu.“

20 Články 39/82, 39/84 a 39/85 zákona z 15. decembra 1980 stanovujú rôzne typy konaní na dosiahnutie odkladu výkonu správnych rozhodnutí týkajúcich sa pobytu a vyhostenia cudzincov.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 21 Pán Abdida podal 15. apríla 2009 žiadosť o povolenie na pobyt na základe článku 9b zákona z 15. decembra 1980, pričom túto žiadosť odôvodnil tým, že trpí veľmi vážnou chorobou.
- 22 Dňa 4. decembra 2009 bola táto žiadosť vyhlásená za prípustnú a pánovi Abdidovi bola priznaná sociálna pomoc z CPAS.
- 23 Rozhodnutím zo 6. júna 2011 bola žiadosť pána Abdidu o povolenie na pobyt zamietnutá, lebo jeho krajina pôvodu disponuje dostatočnou zdravotnou infraštruktúrou na liečbu osôb postihnutých touto chorobou. Dňa 29. júna 2011 bolo toto rozhodnutie oznámené pánovi Abdidovi spolu s príkazom opustiť belgické územie.
- 24 Pán Abdida podal 7. júla 2011 žalobu proti rozhodnutiu o zamietnutí pobytu na radu pre cudzinecké spory.
- 25 Dňa 13. júla 2011 CPAS prijalo rozhodnutie o zastavení poskytovania sociálnej pomoci pánovi Abdidovi a o odmietnutí priznať pomoc na urgentnú zdravotnú starostlivosť. Dňa 27. júla 2011 CPAS zmenilo svoje rozhodnutie a priznalo pomoc na urgentnú zdravotnú starostlivosť.
- 26 Pán Abdida podal 5. augusta 2011 proti tomuto rozhodnutiu CPAS o zastavení poskytovania sociálnej pomoci žalobu na Tribunal du travail de Nivelles (Pracovný súd v Nivelles).
- 27 Rozsudkom vyhláseným 9. septembra 2011 tento súd vyhlásil žalobu za prípustnú a dôvodnú a CPAS uložil povinnosť vyplatiť pánovi Abdidovi sociálnu pomoc vo výške integračného príjmu so sadzbou pre jednotlivca, pričom najmä konštatoval, že právo na sociálnu pomoc je nevyhnutnou podmienkou účinného výkonu práva na prostriedok nápravy a že sociálna pomoc, ktorá sa poskytuje pánovi Abdidovi, sa teda musí poskytovať naďalej, kým sa nerozhodne o žalobe podanej proti rozhodnutiu o zamietnutí jeho žiadosti o povolenie na pobyt.
- 28 Dňa 7. októbra 2011 CPAS podalo proti tomuto rozsudku odvolanie na Cour du travail de Bruxelles (Vyšší pracovný súd v Bruseli).
- 29 Tento súd konštatoval, že podľa relevantných ustanovení vnútroštátneho práva pán Abdida nedisponuje žiadnym opravným prostriedkom s odkladným účinkom proti rozhodnutiu o zamietnutí povolenia na pobyt a v priebehu konania o opravnom prostriedku nemá nárok na žiadnu sociálnu pomoc okrem pomoci na urgentnú zdravotnú starostlivosť.
- 30 Za týchto podmienok Cour du travail de Bruxelles rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Majú sa smernice [2004/83, 2005/85 a 2003/9] vykladať tak, že členskému štátu, ktorý stanovuje, že cudzinec, ktorý trpí chorobou, ktorá môže znamenať reálne riziko pre jeho život alebo fyzickú integritu alebo reálne riziko neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania v prípade, že v jeho krajine pôvodu neexistuje žiadna primeraná liečba, má právo na doplnkovú ochranu v zmysle článku 15 [písm. b)] smernice [2004/83], ukladajú povinnosť
- stanoviť opravný prostriedok s odkladným účinkom proti správne rozhodnutiu, ktorým bolo zamietnuté právo na pobyt a/alebo doplnková ochrana a uložená povinnosť opustiť štátne územie,
 - zabezpečiť v rámci svojho systému sociálneho zabezpečenia alebo prijímacieho systému iné než zdravotné základné potreby žiadateľa až dovtedy, kým nebude vydané rozhodnutie o opravnom prostriedku podanom proti tomuto správne rozhodnutiu?

2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku, ukladá [Charta], a najmä jej články 1 až 3..., článok 4..., článok 19 ods. 2..., články 20 a 21... a/alebo jej článok 47..., členskému štátu, ktorý do svojho právneho poriadku preberá smernice [2004/83, 2005/85 a 2003/9], povinnosť stanoviť opravný prostriedok s odkladným účinkom a zabezpečenie základných potrieb [uvedených v prvej otázke]?”

O prejudiciálnych otázkach

- 31 Svojimi otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa smernice 2003/9, 2004/83 a 2005/85 vykladané v tomto prípade v spojení s článkami 1 až 4, článkom 19 ods. 2 a článkami 20, 21 a 47 Charty majú vykladať v tom zmysle, že členský štát, ktorého príslušné orgány prijali rozhodnutie o zamietnutí žiadosti štátneho príslušníka tretej krajiny o povolenie na pobyt v tomto členskom štáte na základe vnútroštátnej právnej úpravy, akou je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá stanovuje právo na udelenie pobytu v uvedenom členskom štáte cudzincovi, ktorý trpí chorobou vyvolávajúcou reálne riziko ohrozenia jeho života alebo fyzickej integrity alebo reálne riziko neľudského či ponižujúceho zaobchádzania, pokiaľ neexistuje nijaká primeraná liečba v krajine pôvodu tohto cudzinca alebo v krajine, kde sa predtým zdržiaval, a nariadili, aby uvedený štátny príslušník tretej krajiny opustil územie tohto členského štátu, musí stanoviť opravný prostriedok s odkladným účinkom proti tomuto rozhodnutiu a zabezpečiť základné potreby tohto štátneho príslušníka tretej krajiny, až kým nebude vydané rozhodnutie o opravnom prostriedku podanom proti uvedenému rozhodnutiu.
- 32 Na úvod treba konštatovať, že z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že tieto rozhodnutia sú založené na predpoklade, že žiadosti podané podľa predmetnej vnútroštátnej právnej úpravy sú žiadosťami o medzinárodnú ochranu v zmysle smernice 2004/83 a patria do pôsobnosti tejto smernice.
- 33 Z bodov 27, 41, 45 a 46 rozsudku M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452) však vyplýva, že článok 2 písm. c) a e), článok 3 a článok 15 smernice 2004/83 sa majú vykladať tak, že žiadosti podané na základe tejto právnej úpravy nie sú žiadosťami o medzinárodnú ochranu v zmysle článku 2 písm. g) tejto smernice. Z toho vyplýva, že situácia štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý podal takúto žiadosť, nepatrí do pôsobnosti uvedenej smernice, ako je definovaná v jej článku 1.
- 34 Pokiaľ ide o smernicu 2005/85, z článku 3 tejto smernice vyplýva, že sa uplatňuje v prípade žiadostí o azyl, a tak isto v prípade žiadostí o doplnkovú ochranu vtedy, ak členský štát zavádza jediné konanie, v rámci ktorého skúma žiadosť s ohľadom na oba druhy medzinárodnej ochrany (rozsudky M., C-277/11, EU:C:2012:744, bod 79, a N., C-604/12, EU:C:2014:302, bod 39) a že členské štáty ju môžu uplatňovať aj v prípade žiadostí o iné druhy medzinárodnej ochrany.
- 35 Je nesporné, že žiadosti podané na základe právnej úpravy, ktorá je dotknutá vo veci samej, nie sú žiadosťami o medzinárodnú ochranu.
- 36 Na takú situáciu, o akú ide vo veci samej, sa neuplatňuje ani smernica 2003/9, lebo článok 3 ods. 1 a 4 tejto smernice obmedzuje je pôsobnosť na žiadosti o azyl, hoci spresňuje, že členské štáty sa môžu rozhodnúť uplatňovať túto smernicu v súvislosti s rozhodovaním o žiadostiach o iné druhy ochrany, avšak zo spisu vedeného Súdny dvorom nevyplýva, že Belgické kráľovstvo sa rozhodlo uplatňovať uvedenú smernicu na žiadosti podané podľa vnútroštátnej právnej úpravy dotknutej vo veci samej.
- 37 V tejto súvislosti treba uviesť, že v rámci postupu spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom zakotvenom v článku 267 ZFEÚ prislúcha Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď potrebnú na rozhodnutie vo veci, ktorú začal súd prejednávať. V dôsledku toho, hoci z formálneho hľadiska vnútroštátny súd svoje otázky obmedzil iba na výklad smerníc 2003/9, 2004/83 a 2005/85, táto okolnosť nebráni Súdnemu dvoru podať vnútroštátnemu súdu všetky aspekty výkladu

práva Únie, ktoré môžu byť užitočné na rozhodnutie v prejednávanej veci, bez ohľadu na to, či ich vnútroštátny súd uviedol alebo neuviedol v znení svojich otázok. V tejto súvislosti prináleží Súdnemu dvoru zo všetkých skutočností, ktoré poskytol vnútroštátny súd, a najmä z odôvodnenia rozhodnutia vnútroštátneho súdu zistiť ustanovenia tohto práva, ktoré si so zreteľom na predmet sporu vyžadujú výklad (pozri v tomto zmysle rozsudky Fuß, C-243/09, EU:C:2010:609, body 39 a 40, ako aj Hadj Ahmed, C-45/12, EU:C:2013:390, bod 42).

- 38 V prejednávanej veci sa otázky položené vnútroštátnym súdom týkajú povahy opravného prostriedku proti rozhodnutiu, ktorým bolo pánovi Abdidovi uložené opustiť belgické územie, lebo sa na území Belgicka zdržiaval neoprávnene, ako aj záruk, ktoré sa majú poskytnúť pánovi Abdidovi, že kým nebude vydané rozhodnutie o opravnom prostriedku, ktorý podal proti tomuto rozhodnutiu.
- 39 Je nesporné, že uvedené rozhodnutie je správnym aktom, ktorým je pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny vyhlásený za neoprávnený a je nariadené, aby územie opustil. Treba ho teda považovať za „rozhodnutie o návrate“ v zmysle článku 3 bodu 4 smernice 2008/115.
- 40 Táto smernica však vo svojich článkoch 13 a 14 upravuje opravné prostriedky proti rozhodnutiam o návrate a záruky vo vzťahu k štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorých sa takéto rozhodnutie týka a ktorí čakajú na návrat.
- 41 Preto treba určiť, či sa uvedené články majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá nepriznáva odkladný účinok opravnému prostriedku proti rozhodnutiu o návrate, akou je právna úprava dotknutá vo veci samej, a ktorá nestanovuje, že budú zabezpečené základné potreby dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny, až kým nebude vydané rozhodnutie o opravnom prostriedku podanom proti takémuto rozhodnutiu.
- 42 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že výklad ustanovení smernice 2008/115 treba poskytnúť, ako je pripomenuté v odôvodnení 2 tejto smernice, pri úplnom rešpektovaní základných práv a dôstojnosti dotknutých osôb.
- 43 Pokiaľ ide, po prvé, o povahu opravného prostriedku, ktorý možno podať proti rozhodnutiu o návrate, o aké ide vo veci samej, z článku 13 ods. 1 smernice 2008/115 v spojení s článkom 12 ods. 1 tejto smernice vyplýva, že štátnemu príslušníkovi tretej krajiny sa poskytne účinný opravný prostriedok na odvolanie sa proti rozhodnutiu o návrate, ktoré bolo voči nemu prijaté.
- 44 Pokiaľ ide o článok 13 ods. 2 tejto smernice, tento článok stanovuje, že orgán alebo príslušný súd, ktoré rozhodujú o tomto opravnom prostriedku, môžu dočasne pozastaviť výkon napadnutého rozhodnutia o návrate, pokiaľ sa dočasné pozastavenie výkonu už neuplatňuje na základe vnútroštátnej právnej úpravy. Z toho vyplýva, že uvedená smernica nestanovuje, že opravný prostriedok uvedený v jej článku 13 ods. 1 musí mať nevyhnutne odkladný účinok.
- 45 Povaha tohto opravného prostriedku však musí byť určená v súlade s článkom 47 Charty, ktorý je potvrdením zásady práva na účinnú súdnu ochranu (pozri v tomto zmysle rozsudky Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, bod 37, a Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, bod 59) a podľa ktorého každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie boli porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom.
- 46 V tejto súvislosti treba uviesť, že článok 19 ods. 2 Charty najmä spresňuje, že nikto nesmie byť vyhostený do štátu, v ktorom existuje vážne riziko, že bude vystavený neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu.
- 47 Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú treba podľa článku 52 ods. 3 Charty zohľadniť na účely výkladu jej článku 19 ods. 2, vyplýva, že hoci sa osoby, ktoré nie sú štátnymi príslušníkmi a ktoré sú predmetom opatrenia vyhostenia, nemôžu v zásade domáhať práva zostať na území štátu,

- aby mohli byť oprávnené na zdravotnú, sociálnu alebo inú pomoc a služby poskytované týmto štátom, rozhodnutie o vyhostení cudzinca, ktorý trpí vážnou telesnou alebo psychickou chorobou do krajiny, kde možnosti liečenia tejto choroby nie sú na takej úrovni, než v uvedenom štáte, môže vyvolávať pochybnosti vo vzťahu k článku 3 EDLP len vo veľmi výnimočných prípadoch, keď existujú naliehavé humanitárne dôvody svedčiace proti vyhosteniu (pozri najmä rozsudok ESLP z 27. mája 2008, N. v. Spojené kráľovstvo, § 42).
- 48 Preto vo veľmi výnimočných prípadoch, keď by vyhostenie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý trpí vážnou chorobou, do krajiny, kde neexistuje primeraná liečba, porušovalo zásadu zákazu vyhostenia, členské štáty nemôže podľa článku 5 smernice 2008/115 vykladanom s ohľadom na článok 19 ods. 2 Charty pristúpiť k vyhosteniu.
- 49 Vykonanie rozhodnutia o návrate, ktoré spočíva vo vyhostení štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý trpí vážnou chorobou, do krajiny, kde neexistuje primeraná liečba, môže v určitých prípadoch predstavovať porušenie článku 5 smernice 2008/115.
- 50 Pre tieto veľmi výnimočné prípady je charakteristická vážna a nenapraviteľná ujma vyplývajúca z vyhostenia štátneho príslušníka tretej krajiny do krajiny, v ktorej existuje reálne riziko, že bude vystavený neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu. Účinnosť opravného prostriedku proti rozhodnutiu o návrate, ktorého vykonanie môže predmetného príslušníka tretej krajiny vystaviť vážnemu riziku podstatného a nenapraviteľného zhoršenia jeho zdravotného stavu, vyžaduje, aby za týchto podmienok tento štátny príslušník tretej krajiny mohol podať opravný prostriedok s odkladným účinkom, čím bude zaručené, že rozhodnutie o návrate nebude vykonané predtým, než príslušný orgán preskúma výhradu týkajúcu sa porušenia článku 5 smernice 2008/115 vykladaného s ohľadom na článok 19 ods. 2 Charty.
- 51 Tento výklad je podporený vysvetlivkami k článku 47 Charty, podľa ktorých je prvý odsek tohto článku založený na článku 13 EDLP (rozsudok Preskúmanie Arango Jaramillo a i./EIB, C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, bod 42).
- 52 Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že keď štát rozhodne o vrátení cudzinca do krajiny, v ktorej existujú vážne dôvody domnievať sa, že bude vystavený reálnemu riziku zaobchádzania, ktoré je v rozpore s článkom 3 EDLP, účinnosť prostriedku nápravy zakotvená v článku 13 EDLP vyžaduje, aby dotknuté osoby disponovali opravným prostriedkom s odkladným účinkom proti opatreniu, na základe ktorého môžu byť vrátení (pozri najmä rozsudok ESLP z 26. apríla 2007, Gebremedhin v. Francúzsko, § 67, ako aj rozsudok z 23. februára 2012, Hirsi Jamaa a i. v. Taliansko, § 200).
- 53 Z uvedeného vyplýva, že články 5 a 13 smernice 2008/115 vykladané s ohľadom na článok 19 ods. 2 a článok 47 Charty sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá nestanovuje opravný prostriedok s odkladným účinkom proti rozhodnutiu o návrate, ktorého vykonanie môže dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny vystaviť vážnemu riziku podstatného a nenapraviteľného zhoršenia jeho zdravotného stavu.
- 54 Pokiaľ ide, po druhé, o zabezpečenie základných potrieb štátneho príslušníka tretej krajiny v situácii, o akú ide vo veci samej, hoci z odôvodnenia 12 smernice 2008/115 vyplýva, že zabezpečenie základných potrieb neoprávnené sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov, ktorých ešte nemožno vyhostiť, sa má vymedziť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi, aj naďalej platí, že táto právna úprava musí byť v súlade s povinnosťami vyplývajúcimi z tejto smernice.
- 55 Článok 14 uvedenej smernice však stanovuje určité záruky v období pred návratom, najmä počas obdobia, keď bolo vyhostenie odložené v súlade s článkom 9 tej istej smernice.
- 56 Podľa článku 9 ods. 1 písm. b) smernice 2008/115 členské štáty odložia odsun počas trvania odkladného účinku priznaného v súlade s článkom 13 ods. 2 tejto smernice.

- 57 Zo všeobecnej štruktúry smernice 2008/115, ku ktorej treba prihliadať pri výklade ustanovení tejto smernice (pozri v tomto zmysle rozsudok Abdullahi, C-394/12, EU:C:2013:813, bod 51), vyplýva, že článok 9 ods. 1 písm. b) tejto smernice sa má vzťahovať na všetky situácie, v ktorých musí členský štát odložiť výkon rozhodnutia o návrate, ak bol proti tomuto rozhodnutiu podaný opravný prostriedok.
- 58 Z uvedeného vyplýva, že členské štáty sú povinné poskytnúť štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý trpí vážnou chorobou a ktorý podal opravný prostriedok proti rozhodnutiu o návrate, ktorého vykonanie môže dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny vystaviť vážnemu riziku podstatného a nenapraviteľného zhoršenia jeho zdravotného stavu, záruky v období pred návratom stanovené v článku 14 smernice 2008/115.
- 59 Konkrétne v situácii, o akú ide vo veci samej, dotknutý členský štát musí podľa článku 14 ods. 1 písm. b) uvedenej smernice v rámci možností zabezpečiť základné potreby štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý trpí vážnou chorobou, keď tento štátny príslušník tretej krajiny nie je schopný zabezpečiť si tieto potreby sám.
- 60 Zabezpečenie poskytnutia urgentnej zdravotnej starostlivosti a základnej liečby stanovené v článku 14 ods. 1 písm. b) smernice 2008/115 by mohlo byť zbavené skutočného účinku, ak by nebolo doplnené zabezpečením základných potrieb dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny.
- 61 Treba však uviesť, že členským štátom prináleží určiť formu, v akej má byť toto zabezpečenie základných potrieb dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny uskutočnené.
- 62 Z toho vyplýva, že článok 14 ods. 1 písm. b) smernice 2008/115 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá nestanovuje, že v rámci možností budú zabezpečené základné potreby štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý trpí vážnou chorobou, aby sa zabezpečilo, že urgentná zdravotná starostlivosť a základná liečba môžu byť účinne poskytnuté, v období, keď je dotknutý členský štát povinný odložiť vyhostenie tohto štátneho príslušníka tretej krajiny v dôsledku podania opravného prostriedku proti rozhodnutiu o návrate, ktoré bolo voči nemu prijaté.
- 63 Na základe uvedeného treba na položené otázky odpovedať, že články 5 a 13 smernice 2008/115 vykladané s ohľadom na článok 19 ods. 2 a článok 47 Charty, ako aj článok 14 ods. 1 písm. b) tejto smernice sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave:
- ktorá nepriznáva odkladný účinok opravnému prostriedku podanému proti rozhodnutiu, ktoré ukladá štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý trpí vážnou chorobou, opustiť územie členského štátu, keď vykonanie tohto rozhodnutia môže tohto štátneho príslušníka tretej krajiny vystaviť vážnemu riziku podstatného a nenapraviteľného zhoršenia jeho zdravotného stavu, a
 - ktorá nestanovuje, že v rámci možností budú zabezpečené základné potreby uvedeného štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý trpí vážnou chorobou, v období, keď je dotknutý členský štát povinný odložiť vyhostenie tohto štátneho príslušníka tretej krajiny v dôsledku podania uvedeného opravného prostriedku, aby sa zabezpečilo, že urgentná zdravotná starostlivosť a základná liečba môžu byť účinne poskytnuté.

O trovách

- 64 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovky konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Články 5 a 13 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území, vykladané s ohľadom na článok 19 ods. 2 a článok 47 Charty základných práv Európskej únie, ako aj článok 14 ods. 1 písm. b) tejto smernice sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave:

- ktorá nepriznáva odkladný účinok opravnému prostriedku podanému proti rozhodnutiu, ktoré ukladá štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý trpí vážnou chorobou, opustiť územie členského štátu, keď vykonanie tohto rozhodnutia môže tohto štátneho príslušníka tretej krajiny vystaviť vážnemu riziku podstatného a nenapraviteľného zhoršenia jeho zdravotného stavu, a
- ktorá nestanovuje, že v rámci možností budú zabezpečené základné potreby štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý trpí vážnou chorobou, v období, keď je dotknutý členský štát povinný odložiť vyhostenie tohto štátneho príslušníka tretej krajiny v dôsledku podania uvedeného opravného prostriedku, aby sa zabezpečilo, že urgentná zdravotná starostlivosť a základná liečba môžu byť účinne poskytnuté.

Podpisy